

Брюксел, 10.10.2017 г.
COM(2017) 587 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

**относно националните планове за действие на държавите членки и напредъка,
постигнат в изпълнението на Директива 2009/128/ЕС за постигане на устойчива
употреба на пестициди**

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Европейският съюз прилага най-строгата система за одобрение и контрол на пестициди в света¹. Въпреки това в обществото се наблюдава силно желание за преминаване към устойчиво производство на храни и намаляване и дори забрана на употребата на пестициди. В този контекст и като елемент на съвременните системи за производство, устойчивото земеделие е една от Целите на хилядолетието за развитие на ООН, а насърчаването на устойчивата употреба на пестициди е сред важните действия, които ЕС предприема в подкрепа на изпълнението на Програмата на ООН до 2030 г. за устойчиво развитие².

Тематичната стратегия за устойчива употреба на пестициди от 2006 г.³ доведе до приемането на нова законодателна уредба за одобряването и употреба на пестициди⁴. Тази рамка включва строги правила за одобряването на активни вещества от Европейската комисия и разрешаването на продукти за растителна защита от държавите членки, които, ако бъдат използвани съгласно разрешените условия за употреба, нямат установено вредно въздействие върху здравето на човека и на животните и неприемливи въздействия върху околната среда⁵. Тази строга система за пускане на пазара доведе до спад с близо 50 % на броя на одобрените активни вещества⁶. Надзорът върху пускането на пазара и употребата на пестициди цели да гарантира, че разрешените пестициди се пускат на пазара и употребяват съгласно тези условия. Растенията, третирани с одобрени пестициди съгласно указанията на етикета на продуктите, могат да бъдат предлагани на пазара и консумирани като безопасни храни, съдържащи остатъчни вещества от пестициди в рамките на максимално допустимите граници на остатъчни вещества (МДГОВ)⁷.

Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за устойчивата употреба на пестициди⁸ („Директивата“) от 21 октомври 2009 г., приета като част от тази стратегия, определя набор от действия за постигането на устойчива употреба на пестициди в ЕС чрез намаляване на рисковете и въздействията от употребата на пестициди върху човешкото здраве и околната среда и насърчаване на прилагането на

¹ В този доклад под „пестициди“ се разбират продукти за растителна защита, които включват хербициди, фунгициди и инсектициди, използвани за растителна защита.

² http://ec.europa.eu/europeaid/file/50450/download_en?token=KLkUmH5y

³ СОМ/2006/0372 Съобщение на Комисията до Съвета, Европейския парламент, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Тематична стратегия за устойчива употреба на пестициди.

⁴ Съгласно определението в Директива 2009/128/ЕО (член 3) пестицид е продукт за растителна защита или биоцид. Понастоящем Директивата се прилага единствено за продукти за растителна защита (член 2). Поради широката употреба на понятието „пестициди“ докладът борави с него свободно, без обаче да разглежда биоцидите.

⁵ Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на Директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета, ОВ L 309, 24.11.2009 г., стр. 1—50.

⁶ <http://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database/public/?event=homepage&language=EN>

⁷ Регламент (ЕО) № 396/2005 на Европейския парламент и на Съвета от 23 февруари 2005 г. относно максимално допустимите граници на остатъчни вещества от пестициди във и върху храни или фуражи от растителен или животински произход и за изменение на Директива 91/414/ЕИО на Съвета, ОВ L 70, 16.3.2005 г., стр. 1—16.

⁸ Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди, ОВ L 309, 24.11.2009 г., стр. 71—86.

подхода на интегрирано управление на вредителите (ИУВ) и на алтернативни подходи или техники, като нехимични алтернативи на пестициди.

Държавите членки трябваше да приемат Национални планове за действие (НПД), за да приведат Директивата в изпълнение до месец ноември 2012 г. Тези планове следва да съдържат количествени цели, общи цели, мерки и срокове за намаляване на рисковете и въздействието на употребата на пестициди. Регламентът относно пускането на пазара на продукти за растителна защита включва и редица свързани с Директивата разпоредби, включително за улесняване на бързото одобряване на вещества с нисък риск и употребата на тези продукти съгласно принципите на ИУВ.

Директивата определя конкретни мерки, които държавите членки трябва да включат в своите планове като гаранция за добро изпълнение. Основните действия са свързани с обучение на потребителите, консултантите и дистрибуторите, проверки на оборудването за прилагане на пестициди, забрана на въздушното пръскане, ограничаване на употребата на пестициди в чувствителни зони и предоставяне на информация и повишаване на информираността относно рисковете от пестициди. Крайъгълен камък на Директивата е насърчаването на ИУВ, чиито принципи са формулирани в приложение III към Директивата. Всички горепосочени мерки бяха въведени поетапно в рамките на установените в Директивата срокове в периода от ноември 2011 до ноември 2016 г. От ноември 2016 г. (когато проверките на оборудването за прилагане на пестициди станаха задължителни) държавите членки са задължени да прилагат всички предвидени в Директивата мерки.

Комисията създаде работна група с държавите членки, която провежда редовни срещи за обсъждане на прилагането на Директивата и обмен на добри практики.

Настоящият доклад е изготвен съгласно изискванията за докладване по реда на член 4, параграф 3 и член 16 от Директивата. Член 4, параграф 3 изисква от Комисията да предоставя на Европейския парламент и на Съвета доклади относно информацията, съобщена от държавите членки във връзка с националните планове за действие, а член 16 — да докладва за постигнатия напредък в прилагането на Директивата.

Настоящият доклад се базира на четири източника на информация:

- Оценка на Комисията на одобрените през 2015 г. Национални планове за действие.
- Две серии одити на употребата на пестициди, проведени в периодите 2012—2014 г. и 2015—2016 г. — съответно на контрола на продуктите за растителна защита⁹ и на пускането на пазара и употребата на пестициди¹⁰ — и включващи някои аспекти на прилагането на Директивата.
- През 2016 г. до всички държави членки бяха изпратени проучване и въпросник¹¹, за да бъде получена актуализирана информация за напредъка в изпълнението на планове за действие.

⁹ http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=79

¹⁰ http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=109

¹¹ Получените в отговор на проучването данни и информация бяха непълни, което породило необходимост от допълнително проучване сред държавите членки. Обединеното кралство не представи отговори на въпросника, но впоследствие предостави информация по някои от въпросите. В отговорите, получени от България, Румъния, Гърция и Франция, имаше пропуски.

- Проучвателни посещения в шест държави членки през 2017 г.¹² специално за проучване на цялостния напредък в прилагането на Директивата. Изборът на тези държави членки имаше за цел да осигури представителност на различни като профил държави членки и географски региони. Освен докладите за отделните мисии по-късно тази година ще бъдат публикувани и ключовите констатации от шестте мисии в рамките на обобщен доклад, който ще съдържа по-подробен анализ на резултатите от въпросниците, включително примери за посочени от държавите членки добри практики в прилагането на Директивата.

Националните планове за действие, докладите на Комисията, включително одитните доклади и обобщаващите доклади, са публикувани на уебстраницата на Комисията за устойчивост на употребата на пестициди на адрес: https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides_en

2. НАЦИОНАЛНИ ПЛАНОВЕ ЗА ДЕЙСТВИЕ

Член 4 от Директивата изисква от държавите членки да приемат първите национални планове за действие и да ги представят на Комисията и останалите държави членки до 26 ноември 2012 г. Тези планове следва да бъдат преразглеждани най-малко на всеки пет години. Те трябва да определят количествени цели, общи цели, мерки и срокове за намаляване на рисковете и въздействието на употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда. Макар и със значително закъснение в редица случаи, такива планове бяха приети от всички държави членки¹³. Те бяха представени на Комисията и са публикувани на уебстраницата ѝ на английски език¹⁴.

Въпреки че националните планове за действие са основата за контрола, който държавите членки осъществяват съгласно Директивата, по своя обхват и пълнота те са изключително нееднородни. За да преодолеят посочените по-долу слабости и да формулират по-ясни и измерими цели, държавите членки трябва значително да подобрят своите планове.

Разлики имаше и в изходното положение, с което всяка от държавите членки трябваше да се съобрази при разработването на своя НПД. Седем държави членки имаха предходен опит в разработването на планове за действие, а за останалите това беше първият план. До момента единствено Франция и Литва са представили преразгледан НПД. Ще има по-голяма яснота относно степента на изпълнение на плановете за действие, след като всички държави членки приключат текущите прегледи и ги докладват на Комисията.

Националните планове за действие са положителен резултат от усилията на държавите членки за тяхното разработване. Между тях обаче има значителни различия що се отнася до начините за изпълнение на предвидени в членове 5—15 от Директивата мерки. В повечето случаи плановете за действие не обхващат всички аспекти на тези членове. Плановете разглеждат подробно някои области, например изпитването на

¹² Германия, Нидерландия, Италия, Дания, Полша, Швеция

¹³ Директивата не предписва определен формат за НПД, поради което предоставените на Комисията планове не са изцяло съпоставими. В някои случаи те не съдържат всички национални мерки, които се предприемат за изпълнение на Директивата. Обхватът на оценката им от Комисията беше ограничен до самите планове и мерките, които не са включени в тези планове, не са взети предвид.

¹⁴ https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides_en

оборудването за прилагане на пестициди и обучението на потребителите на пестициди, но голяма част от тях не са достатъчно изчерпателни в други области, например по отношение на въздушното пръскане, информирането на обществеността и събирането на информация за случаи на натравяне.

Националните планове за действие са непоследователни и при определянето на количествени цели, общи цели, мерки и срокове за различните области на действие. В някои области, например техническите изпитвания на оборудването за прилагане на пестициди, плановете са отлични и с малки изключения определят конкретни цели за постигането на пълно съответствие. От друга страна, повечето държави членки не са определили цели и срокове за изпълнението на мерки за защита от пестициди на водната околна среда.

Освен това в около 80 % от случаите плановете за действие не уточняват начините за постигане и измерване на целите. Отсъствието на ясни и измерими цели затруднява оценката на напредъка в изпълнението и набелязването на области, в които са необходими допълнителни действия.

Двадесет и една държави членки¹⁵ докладваха цели за намаляване на риска, а 9¹⁶ — за намаляване на употребата на пестициди. Само пет държави членки са определили измерими цели, от които четири¹⁷ имат за цел намаляване на риска, а една¹⁸ — намаляване на употребата. Основната цел на френския национален план за действие е намаляването на употребата на пестициди с 50 % до 2025 г., с първоначална цел за намаление с 25 % до 2020 г. Добри примери за определянето на цели за намаляване на риска се откриват в Германия, Нидерландия¹⁹, Финландия и Дания, които са разработили показатели за намаляване на риска въз основа на класификация на пестицидите според степента им на опасност, при която тези с по-висок риск имат по-високо тегло.

Всички НПД включват някои мерки за насърчаване на ИБВ, и по-конкретно наличието на насоки за ИБВ, осигуряването на обучение или изграждането демонстрационни (образцови) земеделски стопанства. Плановете обаче не съдържат нито показатели за измерване на прилагането на принципите на ИУВ от земеделските стопани, нито цели или начини, които осигуряват тяхното прилагане. Интегрираното управление на вредители е крайъгълен камък на Директивата, а прилагането на принципите на ИУВ е предвиденото средство за понижаване на зависимостта от употребата на пестициди в устойчивото земеделие, поради което липсата на ясни, измерими и изпълними стъпки е важна сфера на усъвършенстване в рамките на текущото преразглеждане на националните планове за действие от държавите членки.

¹⁵ Испания, Чешката република, Кипър, Естония, Белгия, Швеция, Финландия, Германия, Унгария, Полша, Латвия, Италия, Португалия, Хърватия, Австрия, Дания, Литва, Румъния, Словакия, Ирландия и Франция.

¹⁶ Люксембург, Словения, Кипър, Белгия, Финландия, Унгария, Полша, Германия и Франция.

¹⁷ Белгия, Дания, Гърция и Германия.

¹⁸ Франция.

¹⁹ В Нидерландия те не са включени в националния план за действие.

3. ПРИЛАГАНЕ НА ДИРЕКТИВАТА

3.1. ОБУЧЕНИЕ И СЕРТИФИЦИРАНЕ

Член 5 от Директивата изисква от държавите членки да осигурят обучение и да установят системи за сертифициране на всички професионални потребители, дистрибутори и консултанти по употребата на пестициди. На следващо място член 6 изисква от държавите членки да гарантират, че дистрибуторите разполагат в рамките на своя персонал с достатъчно служители, притежаващи посочения в член 5 сертификат. Държавите членки също така се задължават да ограничат продажбите на разрешени за професионална употреба пестициди до лица, притежаващи посочения в член 5 сертификат. На последно място член 6 гласи, че държавите членки изискват от дистрибуторите, продаващи пестициди на непрофесионални потребители, да осигурят обща информация относно рисковете за здравето на хората и околната среда, свързани с употребата на пестициди.

Като цяло съществува високо ниво на съответствие в сферата на обучението и сертифицирането на професионални потребители, дистрибутори и консултанти. Тъй като обаче липсват точни данни за броя на професионалните оператори в тази област, не могат да се изключат случаи на непреминали обучение оператори.

Двадесет и шест²⁰ национални плана за действие предвиждат предоставянето на обучение, но единадесет от тях не са достатъчно подробни²¹.

В рамките на своите одити в 19 държави членки в периода 2012—2014 г. и на проучвателните си посещения в шест държави членки през 2017 г. Комисията направи оценка на изпълнението на изискванията за обучение (5 държави членки бяха посетени и в двата случая). Три от общо 20-те посетени държави членки разполагаха с изградени преди приемането на Директивата системи за обучение на земеделски стопани, които след нейното влизане в сила са разширени, за да обхванат и други групи, като например дистрибуторите.

До крайния срок — 26 ноември 2013 г., всички държави членки (с изключение на Люксембург) бяха установили системи за обучение и сертифициране, а в отговор на въпросника от 2016 г. докладваха, че са били обучени почти четири милиона професионални потребители. Шест държави членки отчетоха закъснения в обучението и сертифицирането²², а три не предоставиха данни²³. Според изследване на структурата на земеделските стопанства²⁴ техният брой в Европа е почти 10 милиона, в това число 0,3 милиона големи оператори, обработващи 50 % от общата обработваема земеделска площ. Курсовете за обучение са с обичайна продължителност от 2 до 4 дни в зависимост от вида на оператора и предишните познания на служителите, като

²⁰ Плановите на Белгия и Дания не съдържат нито информация за обучението и сертифицирането на оператори, нито съответни цели.

²¹ Австрия, Чешката република, Франция, Германия, Гърция, Латвия, Литва, Нидерландия, Румъния, Словакия и Словения.

²² Италия, Чешката република, Естония, Литва, Словакия и Малта.

²³ България, Унгария и Румъния.

²⁴ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Farm_structure_survey_2013_-_main_results#Agricultural_holdings

обучените оператори получават сертификат, който се изисква за закупуването на пестициди за професионална употреба.

В шестте държави членки, посетени от Комисията през 2017 г., това изискване беше включено в обхвата на официалните проверки на земеделските стопанства от компетентните органи, като в пет от общо шест от тях нивото на съответствие беше над 95 %²⁵. Въз основа на отговорите на въпросника обаче беше установено, че в пет държави членки²⁶ консултантите по борба с вредителите не са включени в обхвата на системите за сертифициране. Освен това в Нидерландия не се изисква сертифициране за консултантите, които не се занимават пряко с продажбата на пестициди, но държавата планира да преразгледа националното си законодателство, за да го приведе в съответствие с Директивата.

Всички държави членки са наложили ограничения върху продажбата на пестициди на непрофесионални потребители като например лицата, отглеждащи дворни насаждения. В някои държави членки например пестицидите, предназначени за непрофесионални потребители, не са налични за свободна продажба, а в обектите за търговия на дребно трябва да бъдат съхранявани без пряк достъп на потребителите до тях.

През 2015 и 2016 г. Комисията организира дванадесет курса „По-добро обучение за по-безопасни храни“²⁷ за експерти от държавите членки, които включваха няколко елемента на Директивата, в това число обучението на оператори. Курсът имаше за цел да осигури последователно и всестранно разбиране на начините за прилагане и да предостави възможност за обмен на най-добри практики. В обученията взеха участие всички 28 държави членки, като бяха обучени 338 служители.

3.2. НАТРАВЯНЕ С ПЕСТИЦИДИ

Член 7, параграф 2 от Директивата изисква държавите членки да въведат системи за събиране на информацията относно случаите на остро натравяне с пестициди, както и на развитие на хронично натравяне, ако има такива, сред групи, които могат да бъдат излагани редовно на пестициди, като например оператори, селскостопански работници или хора, които живеят в близост до зони, в които се използват пестициди.

Въпреки че като цяло държавите членки разполагат със системи за събиране на информацията относно случаи на остро натравяне с пестициди, точността на тези данни и тяхното използване бяха поставени под въпрос. Системите за събиране на информацията относно случаи на хронично натравяне също не са широко разпространени.

Осемнадесет НПД съдържат описания на системите за събиране на информацията относно случаите на остро натравяне с пестициди в съответните държави членки, но едва четири разглеждат събирането на данни относно случаи на хронично натравяне. Останалите планове не съдържат специфични подробности в тази област.

²⁵ Дания, Германия, Нидерландия, Полша и Швеция.

²⁶ Дания, Финландия, Унгария, Швеция и Обединеното кралство.

²⁷ https://ec.europa.eu/food/safety/btsf_en

Този въпрос не беше разгледан при одитите на Комисията в 19 държави членки в периода 2012—2014 г. Наличната информация се базира на отговорите на въпросник, изпратен на държавите членки от Комисията през 2016 г., и на проведените през 2017 г. проучвателни посещения в шест държави членки.

Според отговорите на въпросника от 2016 г. всички, с изключение на пет държави членки, събират специфична информация относно случаите на остро натравяне с пестициди. Поради значителните разлики в броя на докладваните случаи на остро натравяне с пестициди в отделните държави членки, органите изразиха съмнение относно точността на данните. В Швеция например се регистрират броят на отправените запитвания, а не този на действителните случаи на натравяне. Десет държави членки²⁸ разполагат със специални системи за събиране на данни за хронични натравяния. В останалите 17 държави членки не се осъществява систематично наблюдение на случаите на хронично натравяне. Държавите членки изтъкнаха, че събирането на данни за случаи на развитие на хронично натравяне е особено предизвикателство поради изключително трудното установяване на връзка между клиничните симптоми и излагането на пестициди, което може да е настъпило преди много години.

За да се повиши сравнимостта на информацията, член 7, параграф 3 от Директивата изисква Комисията, в сътрудничество с държавите членки, да изготви стратегически документ с насоки относно наблюдението и проучванията на въздействието от употребата на пестициди за здравето на хората и околната среда. Комисията планира да финализира тези насоки до края на 2017 г. Ще бъде обмислена и възможност за създаването на системи за събиране на информация относно случаите на предполагаеми отравяния с пестициди съгласно член 24, параграф 4, точка б) от Регламент (ЕС) 2017/625.

3.3. ОБОРУДВАНЕ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ПЕСТИЦИДИ

Член 8 изисква държавите членки да гарантират, че използваното оборудване за прилагане на пестициди, например градински пръскачки, подлежи на редовни проверки, както и провеждането на най-малко една проверка на използваното оборудване до 26 ноември 2016 г. От държавите членки също така се изисква да установят системи за сертифициране, които дават възможност за контрол на проверките.

Въпреки че като цяло държавите членки са въвели системи съгласно изискванията, общата картина по отношение на степента на съответствие остава непълна и се характеризира с големи различия между отделните държави членки. Понастоящем Комисията оценява развитието на ситуацията от месец ноември 2016 г. насам.

Двадесет и шест²⁹ НПД съдържат цел за технически проверки на оборудването за прилагане на пестициди съгласно Директивата. В петнадесет плана се отбелязва, че програми за технически проверки на пръскачки под различни форми са прилагани и преди приемането на Директивата.

²⁸ Чешката република, Естония, Литва, Нидерландия, Словакия, Унгария, Полша, Германия, Франция и България

²⁹ Плановите на Дания и Швеция не съдържаха такава цел.

С цел да подпомогнат държавите членки в тази област и съгласно член 20 от Директивата, през 2015 г. беше публикуван нов хармонизиран стандарт EN ISO 16122 за проверка на оборудването за прилагане на пестициди³⁰. Стандартът се прилага за хоризонтални щангови пръскачки, пръскачки за храсти и дървета видове и стационарни и частично подвижни пръскачки. В него се посочват същественият изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и за околната среда, които влизат в обхвата на проверките. Този хармонизиран стандарт следва да улесни усилията на държавите членки за признаване на сертификатите, издадени в други държави членки, съгласно изискването по член 8, параграф 6 от Директивата.

От въпросника от 2016 г. е видно, че двадесет и шест държави членки са установили системи за проверка, като до изтичането на крайния срок на 26 ноември 2016 г. през техническа проверка са преминали около 900 000 пръскачки. Малта и Кипър са единствените страни, в които такива проверки все още не извършват. Държавите членки не разполагат с надеждни данни за общия брой пръскачки в употреба, но според собствените им оценки до 50 % от пръскачките в ЕС не са преминали през техническа проверка до изтичането на крайния срок, като в Латвия и Гърция предполагаемият брой на непреходимите техническа проверка пръскачки е над 95 %, а в Италия — 70 % от общия брой пръскачки. Белгия, Нидерландия и Финландия докладваха почти стопроцентово ниво на съответствие с изискването за извършване на технически проверки.

През 2015 и 2016 г. Комисията организира шест обучения по теми, свързани с оборудването за прилагане на пестициди, по линия на инициативата „По-добро обучение за по-безопасни храни“, в които взеха участие 102 инспектори от 25 държави членки, като през 2017 и 2018 г. ще бъдат проведени още 6 обучения. Това ще допринесе за преодоляване на очертаната по-горе слабост и ще улесни уеднаквяването в по-висока степен на извършването от държавите членки технически проверки.

3.4. ВЪЗДУШНО ПРЪСКАНЕ

Член 9 от Директивата забранява въздушното пръскане на пестициди, освен по силата на дерогация.

Въздушното пръскане е забранено при строги условия за разрешаването на дерогации. Пръсканите площи са с малък размер, който с времето намалява, а процесът се контролира ефективно.

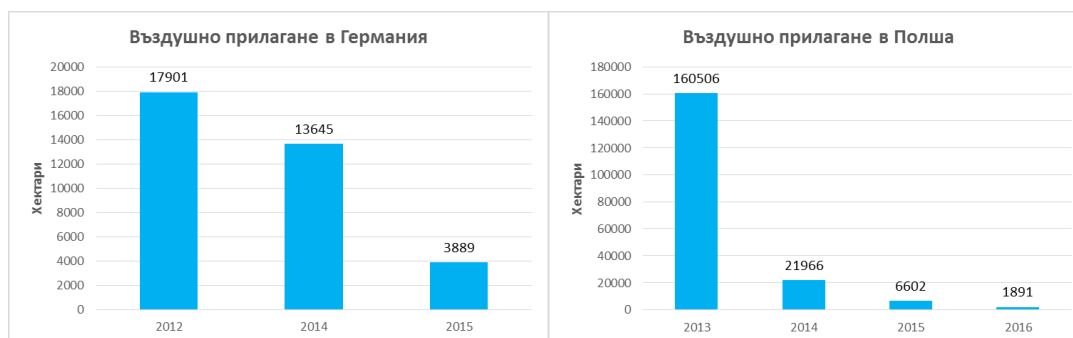
Всички държави членки са въвели забрана за въздушно пръскане в националните си законодателства, дори когато това не е изрично посочено в националните им планове за действие. Въпреки че от правна гледна точка разрешаването на дерогации е възможно в двадесет и една държави членки³¹, през 2014 и 2015 г. дерогации са били предоставени

³⁰ Съобщение на Комисията в контекста на прилагането на Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди, ОВ С 196, 12.6.2015 г., стр. 4—5.

³¹ Белгия, България, Хърватия, Кипър, Чешката република, Дания, Франция, Германия, Унгария, Италия, Латвия, Литва, Нидерландия, Люксембург, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Испания, Швеция и Обединеното кралство.

в едва 14 държави членки³². По силата на тези дерогации пестициди са били приложени на площ с размер 1,1 милиона хектара, в това число 70 % земеделска земя и 30 % горски площи, равняващи се на приблизително 0,2 % и 0,1 % от общия размер на съответните видове площи.

През 2015 г. над 95 % от въздушното пръскане се дължи само на две държави членки — Испания с 339 000 хектара и Унгария с 88 000 хектара, равняващи се съответно на 0,7 % и 0,9 % от общата площ на тези две държави членки.

Фигура 1: Намаляване на прилагането на пестициди с въздушни средства в две държави членки

Комисията проучи този въпрос в хода на извършените одити в единадесет държави членки през 2015 и 2016 г. и проучвателните посещения в шест държави членки през 2017 г. Във всички случаи на разрешени дерогации въздушното пръскане е извършено при спазване на строгите условия за дерогации, посочени в Директивата. На последно място, през последните години обработваните по силата на дерогации площи значително намаляват, както е видно от диаграмите по-горе.

Въпреки това Комисията ще продължи да оценява начина, по който държавите членки оценяват исканията за дерогации, включително чрез одити, за да гарантира спазване на строгите условия за разрешаване на съответните дерогации и техния надлежен контрол.

3.5. ИНФОРМАЦИЯ И ДЕЙНОСТИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ОСВЕДОМЕНОСТТА

Съгласно член 7, параграф 1 от Директивата държавите членки предприемат мерки за информиране на широката общественост, както и за насърчаване и улесняване на информационни и осведомителни програми и предоставяне на точна и балансирана информация относно пестицидите на обществеността. Съгласно член 10 държавите членки могат да включат в своите национални планове за действие разпоредби относно информирането на лица, които биха могли да бъдат изложени на отнасянето на струята.

Тази разпоредба се прилага всеобхватно в някои държави членки и определени области, но съществува потенциал за разпространение на добри практики и за тяхното по-широко използване с цел информиране на обществеността и заинтересованите страни.

³² България, Чешката република, Хърватия, Кипър, Франция, Германия, Унгария, Италия, Люксембург, Полша, Португалия, Словакия, Испания и Обединеното кралство. Гърция не предостави информация за въздушното пръскане, а България, Чешката република и Франция не предоставиха данни за обработените площи.

Всички НПД включват планирани мерки за информиране на обществеността. Испания и Румъния са единствените страни, определили конкретни цели в тази област.

Основният инструмент, който органите на държавите членки използват за осведомяване на широката общественост и предоставяне на балансирана информация за устойчивата употреба на пестициди, са техните уебсайтове. Тези национални уебсайтове се допълват от специален уебсайт на Комисията, който в момента е в процес на трансформация в уеб портал с връзки към порталите на всички държави членки и други източници на информация. Така ще бъде предоставено средство за споделяне на информация в рамките на държавите членки и помежду им по набор от теми, в това число насоки за ИУВ и системи за подпомагане вземането на решения.

В своите отговори на въпросника от 2016 г. шест държави членки³³ информираха Комисията относно национални разпоредби, съгласно които земеделските производители се задължават да информират своите съседи и местните жители преди прилагането на пестициди, най-малкото при поискване. Така например, в Швеция и Нидерландия операторите, които планират да използват пестициди в достъпни за широката общественост райони, трябва да поставят обозначителна табела с подробна информация поне една седмица преди прилагането на пестицидите. При проучвателните посещения на Комисията през 2017 г. държавите членки приведоха примери за целенасочени информационни кампании, в това число за повишаване на осведомеността и информиране на стопаните на домашни градини относно рисковете от пестициди в Дания, Полша и Швеция и конкурси за познаване на тези рискове за ученици в Полша и Италия.

3.6. ВОДНА СРЕДА И ПИТЕЙНА ВОДА

Член 11 от Директивата изисква от държавите членки да осигурят приемането на подходящи мерки за защита на водната среда и на питейната вода от въздействието на пестицидите.

Държавите членки предприемат набор от мерки за защита на водната среда от употребата на пестициди, но липсата на измерими цели в повечето национални планове за действие затруднява оценката на постигнатия напредък.

Двадесет и седем национални плана за действие, с изключение на този на Франция, съдържат изключително подробни изложения в тази област. Наборът от действия обхваща няколко направления. По отношение на употребата на пестициди, мерките включват използването на технологии за намаляване на отнасянето на струята и забрана на пълненето на разпръсквачки от водни басейни. В рамките на агроекологични схеми са налични финансови стимули, в това число за граничещи с водни басейни буферни зони, субсидии за закупуването на дюзи за ниско разпръскване и изграждането на биологични лехи за отвеждане на отпадни течности от измиването на пръскачки. Въпреки това обаче в повечето държави членки териториалното покритие на тези мерки е твърде ограничено. Други мерки са свързани с образованието и трансфера на знания. Въпреки че държавите членки предприемат редица мерки в тази област, както е посочено по-горе, определените цели и графици се отнасят или до изпълнението на

³³ Испания, Хърватия, Швеция, Нидерландия, Унгария и Малта.

дейности, като например създаването на граничещи с водни площи буферни зони, или до постигането на съответствие със стандарти за качество на водите, установени по силата на други нормативни актове.

Както се подчертава в работния документ на службите на Комисията „Селско стопанство и устойчиво управление на водите в Европа“, ³⁴ Директивата за устойчива употреба на пестициди се явява важен инструмент за постигане на целите за добро състояние на водите, формулирани в Рамковата директива за водите 2000/60/ЕО³⁵. Въпреки това целите и сроковете на държавите членки за опазване на морската среда не винаги са изрично обвързани с екологичните цели по Директива 2000/60/ЕО. Държавите членки изпълниха екологични мониторингови програми по Директива 2000/60/ЕО, Директива 2006/118/ЕО³⁶ за подпочвените води, Директива 2008/105/ЕО³⁷ за определяне на стандарти за качество на околната среда в областта на политиката за водите и Директива 1998/83/ЕО за питейната вода³⁸. Необходимо е мониторинговите програми и свързаните с тях показатели и цели да обхващат няколко направления, включително флората и фауната и/или седимента, с цел да се осигури адекватно покритие на рисковете от биологично натрупване на съединения. Резултатите от мониторинга на водите показват, че пестицидите от различни източници допринасят за недоброто състояние на водните басейни в 16 държави членки, засягайки 20 % от подземните води и 16 % от реките и преходните водни басейни, класифицирани като такива с лошо химично състояние съгласно Доклад на ЕАОС № 8/2012 „Европейските води — оценка на състоянието и натиска“^{39,40}.

В отговор на въпросника от 2016 г. държавите членки докладваха на Комисията, че през 2014 и 2015 г. са взети и изследвани за остатъци от пестициди над един милион водни проби. За сравнение — през 2015 г. са взети 84 000 проби от храни, предназначени за официален контрол и анализирани за остатъци от пестициди. Водните проби са взети от повърхностни, подпочвени и питейни води. Повечето проби са взети от питейни води, като резултатите показват високо равнище на съответствие (99 %) със нормативно допустимото количество, установено с Директива 1998/83/ЕО. Трябва да се

³⁴ SWD(2017) 153 final.; https://circabc.europa.eu/sd/a/abff972e-203a-4b4e-b42e-a0f291d3fdf9/SWD_2017_EN_V4_P1_885057.pdf

³⁵ Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите, ОВ L 327, 22.12.2000 г., стр. 1—73.

³⁶ Директива 2006/118/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 г. за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване на състоянието им, ОВ L 372, 27.12.2006 г., стр. 19—31.

³⁷ Директива 2008/105/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2008 г. за определяне на стандарти за качество на околната среда в областта на политиката за водите, за изменение и последваща отмяна на директиви 82/176/ЕИО, 83/513/ЕИО, 84/156/ЕИО, 84/491/ЕИО 86/280/ЕИО на Съвета и за изменение на Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, ОВ L 348, 24.12.2008 г., стр. 84—97.

³⁸ Директива 98/83/ЕО на Съвета от 3 ноември 1998 г. относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека, ОВ L 330, 5.12.1998 г., стр. 32—54.

³⁹ <https://www.eea.europa.eu/publications/european-waters-assessment-2012>

⁴⁰ Тези цифри вероятно са под реалните данни за дела на реките и преходните водни басейни, изложени на риск от замърсяване с пестициди. Поради начина на изготвяне на първия доклад относно плановите за управление на речните басейни към въпросния момент не бе възможно да се определи точният дял повърхностни водни басейни, изложени на риск от пестициди, идентифицирани като специфични замърсители. Понастоящем Комисията оценява втората серия планове за управление на речните басейни за периода 2016—2021 г. и ще публикува актуализирани данни през 2018 г.

отбележи обаче, че пробите се вземат след всички необходими процеси на пречистване за отстраняването на пестициди.

При посещенията през 2017 г. бяха установени разлики в гамата от пестициди, изследвани за целите на екологичните мониторингови програми в рамките на държавите членки и помежду им. Определените от Германия, Нидерландия и Дания ясни цели за постигане на съответствие с приложимите разпоредби подпомагат оценката и доказването на постигнатия напредък от страна на органите. В много региони в Италия мониторингът обхваща и допълнителни вещества, невключени в списъка по Рамковата директива за водите. В Полша обаче списъкът на наблюдаваните пестициди включва само приоритетните вещества в ЕС. Както в Германия, така и в Дания случаите на наличие на пестициди в подпочвените води са свързани предимно с устойчиви пестициди, чиято продажба или употреба вече не е разрешена.

3.7. НАМАЛЯВАНЕ НА УПОТРЕБАТА НА ПЕСТИЦИДИ В ОПРЕДЕЛЕНИ ПЛОЩИ

Член 12 от Директивата изисква от държавите членки да сведат до минимум или забранят употребата на пестициди в определени специфични площи. Тази категория включва площи, използвани от широката общественост или от уязвими групи, защитени територии и неотдавна обработени площи, използвани от селскостопански работници. Прилагат се подходящи мерки за управление на риска, като на първо място се разглеждат употребата на нискорискови пестициди и на мерки за биологичен контрол.

Комисията отчита предприетите от държавите членки широкообхватни мерки за намаляване на употребата на пестициди в определени специфични площи и постигнатото чрез тези мерки положително въздействие, но отбелязва липсата на измерими цели в повечето държави членки.

Националните планове за действие на 26 държави членки⁴¹ съдържат мерки за намаляване до минимум на употребата на пестициди в площи за обществено ползване, но в повечето не се определят конкретни цели за намаляване на употребата в такива площи. Въпреки това бяха установени и някои добри практики; например Дания, която е определила цел за общо намаляване на употребата и е в процес на определяне на пестицидни квоти за всяко голф игрище. В други зони за обществено ползване целта е употребата на пестициди да бъде поетапно преустановена. НПД на Латвия, Малта, Испания и Италия са единствените, които съдържат мерки за неотдавна обработени площи с цел защита на селскостопанските работници.

В отговор на въпросника от 2016 г. двадесет и шест държави членки⁴² докладваха за въвеждането на забрани или ограничения на употребата на пестициди в защитени зони (съгласно определението в Директива 2000/60/ЕО) и специални защитени зони (съгласно определението в Директиви 79/409/ЕО⁴³ и 92/43/ЕО⁴⁴). В хода на

⁴¹ Плановите на Румъния и Португалия изобщо не съдържат подобни мерки.

⁴² Ирландия и Обединеното кралство не предоставиха отговор.

⁴³ Директива 79/409/ЕО на Съвета от 2 април 1979 г. относно опазването на дивите птици, ОВ L 103, 25.4.1979 г., стр. 1—18.

⁴⁴ Директива 92/43/ЕО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна, ОВ L 206, 22.7.1992 г., стр. 7—50.

проучвателните посещения през 2017 г. Комисията се запозна с примери за въведени от държавите членки ограничения: Полша е наложила забрана върху използването на вредни, токсични или силно токсични пестициди в площи за обществено ползване, например детски площадки, начални училища и детски градини, без възможност за дерогации. Други държави членки са забранили употребата на съдържащи глифосат пестициди в неземеделски райони (например Италия) или в национални паркове и природни резервати (например Германия). В Германия за две години са разрешени само 17 дерогации за употреба на пестициди в площи за обществено ползване. Дания докладва, че от 1995 г. употребата на пестициди в площи за обществено ползване бележи спад от 90 %.

3.8. БОРАВЕНЕ СЪС И СЪХРАНЕНИЕ НА ПЕСТИЦИДИ

Член 13 от Директивата изисква от държавите членки да приемат необходимите мерки, за да гарантират, че боравенето със и съхранението на пестициди и боравенето с техните опаковки и остатъчни количества от тях не застрашават здравето на човека или околната среда.

Въпреки че в почти всички държави членки има изградени системи за боравене със и съхранение на пестициди, тяхната ефективност не може да бъде оценена поради липсата на измерими цели.

Националните планове за действие като цяло разглеждат този въпрос, но планът на Италия е единственият, който отговаря на всички изисквания на Директивата, т.е. съхранението, боравенето със, разреждането и смесването на пестициди преди тяхното прилагане, боравенето с опаковки и обезвреждането на остатъчни количества и останали в резервоарите смеси и почистването на оборудването. В 18 плана се описват инициативи за обезвреждането на празни съдове за пестициди — най-често предлаганата мярка в тази област. В девет плана се споменават стандарти за съхранение. Останалите описани в плановете мерки включват ревизирани стандарти за съхранение, почистване на оборудването за прилагане на пестициди и безопасното обезвреждане на нерегистрирани пестициди/остатъчни количества.

Изпълнението на тези изисквания беше оценено в рамките на одити на Комисията в 19 държави членки в периода 2012—2014 г. Към момента на одитите 15 държави членки бяха приели мерки във връзка с боравенето със и съхранението на пестициди, включително възстановяването и обезвреждането на техните опаковки и на остатъчни количества от тях. Събирането, транспортирането и безопасното обезвреждане на опаковки и на остатъчни количества се извършваше от одобрени компании, като в четири държави членки бе налице режим на сътрудничество между органите и производителите на пестициди. Държавите членки бяха допълнили прилагането на националното законодателство за безопасно боравене със и съхранение на пестициди с проверки на обектите за съхранение.

В отговор на въпросника от 2016 г. двадесет и пет държави членки⁴⁵ докладваха, че са изградили системи за събиране и безопасно обезвреждане на празни съдове и опаковки от ПРЗ. В 21 държави членки тези системи обхващат и събирането и безопасното

⁴⁵ В Гърция не е изградена система за събирането на празни опаковки и съдове, а България и Обединеното кралство не предоставиха информация.

обезвреждане на остарели пестициди и остатъчни количества от тях и на такива с изтекъл срок на годност. Петнадесет държави членки са въвели системи за одобрение на помещенията за съхранение на пестициди в обектите на производителите и дистрибуторите.

3.9. ИНТЕГРИРАНО УПРАВЛЕНИЕ НА ВРЕДИТЕЛИТЕ

Член 3 от Директивата дава определение на ИУВ, а член 14, параграф 4 изисква от държавите членки да посочват в националните си планове за действие как осигуряват прилагането от всички професионални потребители на общите принципи за интегрирано управление на вредителите до 1 януари 2014 г. Също така член 55 от Регламент 1107/2009 гласи, че правилната употреба е съобразена и с разпоредбите на Директивата, и по-специално с общите принципи на ИУВ.

Какво представлява ИУВ?

- Наред с насърчаването на биологичното земеделие, ИУВ е един от инструментите за управление на вредителите с ниско равнище на употреба на пестициди;
- ИУВ се базира на интегриран подход към предотвратяването и/или премахването на вредители по растенията чрез използване на цялата налична информация, инструменти и методи за растителна защита;
- Принципът на ИУВ цели да ограничи употребата на пестициди и прилагането на други интервенции единствено до икономически и екологично оправдани нива, които намаляват до минимум риска за човешкото здраве и околната среда;
- Устойчивите биологични, физически и други нехимични методи трябва да се предпочитат пред химичните методи, ако осигуряват задоволително равнище на контрол на вредителите.

Необходимо е държавите членки да дефинират ясни критерии, за да могат да оценяват систематично прилагането на осемте принципа на ИУВ и да предприемат необходимите принудителни мерки при неспазване на тези принципи. Такива инструменти биха потвърдили постигането на очаквания резултат съгласно Директивата, а именно намаляване на зависимостта от употребата на пестициди.

Осемте общи принципа на интегрираната борба с вредителите са определени в приложение III към Директивата. Начинът на прилагане на тези принципи в практиката обаче не са изрично определен. Отчасти поради разнообразието на селскостопанския сектор в ЕС по отношение на климатични условия, отглеждани култури, земеделски техники и принципа на допълняемост, осемте принципа на ИУВ се прилагат по най-различен начин от професионалните потребители на пестициди в ЕС. Държавите членки продължават да подпомагат биологичното земеделие като система с ниско равнище на употреба на пестициди, а броят на стопанствата за биологично земеделие продължава да нараства. През 2015 г. за биологично земеделие в ЕС са използвани 6,2 % от общите земеделски площи.

В своите национални планове за действие всички държави членки посочват, че предприемат широк набор от всеобхватни мерки за насърчаване на прилагането на ИУВ. В 24 държави членки⁴⁶ съществуват обществено финансирани системи за прогнозиране, предупреждение и ранна диагностика за контрол на вредителите и болестите, както и установени икономически прагове за икономически значими вредители, които подпомагат селскостопанските производители при вземането на решения. За тази цел на официалните интернет страници са налични редица ИТ инструменти. В дванадесет държави членки са създадени мрежи от земеделски стопанства за демонстрация на техники за ИУВ, подходящи за местните климатични условия и отглеждани култури. Освен това професионалните потребители имат достъп до широк набор от насоки за ИУВ, разработени от официалните власти и организации, представляващи различни професионални групи. От държавите членки се изисква да включват общите принципи на ИУВ в системите за съвети в селското стопанство по член 12, параграф 2, буква д) от Регламент (ЕС) № 1306/2013⁴⁷. Държавите членки подчертаха, че официалните служби за съвети в земеделието предоставят консултации на нетърговски принцип и са особено важни за прилагането на ИУВ.

Комисията и държавите членки финансират съвместно мрежата ENDURE⁴⁸ — обединяваща платформа за селскостопански научни изследвания, преподавателска дейност и трансфер на знания със специален интерес към ИУВ. По линия на Седма рамкова програма на Европейския съюз Комисията подкрепя проекта C-IPM⁴⁹ за създаването на форум за изследвания в областта на ИУВ и формулирането на приоритети с цел свързване на съществуващи научноизследователски инициативи и отправяне на предложения за нови научни изследвания. Комисията финансира и редица други научноизследователски проекти⁵⁰. През 2014 и 2016 г. в сътрудничество с органите в Германия бяха организирани два семинара, посветени на ИУВ. От 2018 г. нататък Комисията ще проведе серия курсове за обучение за прилагане на принципите на ИУВ в рамките на програмата „По-добро обучение за по-безопасни храни“ с участието на експерти от държавите членки.

Държавите членки не са трансформирали принципите на ИУВ в нормативно установени и оценими критерии. Те разглеждат ИУВ предимно като полезен образователен инструмент за селскостопанските производители и не разполагат с методи за оценка на съответствието с принципите на ИУВ. Въпреки че държавите членки предприемат редица мерки за насърчаване на прилагането на принципите на ИУВ, това не гарантира непременно действителното прилагане на съответните техники за ИУВ от потребителите. Земеделските стопани са стопански субекти и въпреки че техниките за ИУВ са устойчиви в дългосрочен план, ИУВ може да означава по-висок

⁴⁶ Обединеното кралство не предостави информация по този въпрос, а в Нидерландия не са изградени обществено финансирани системи.

Кипър и Малта

⁴⁷ Регламент (ЕС) № 1306/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 352/78, (ЕО) № 165/94, (ЕО) № 2799/98, (ЕО) № 814/2000, (ЕО) № 1290/2005 и (ЕО) № 485/2008 на Съвета, ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 549—607.

⁴⁸ <http://www.endure-network.eu/endure>

⁴⁹ <http://c-ipm.org/>

⁵⁰ Седма рамкова програма: CO-FREE, TEAMPEST, BIOCAMES, SharCo, DROPSA, Fruit Breedomics, EU-Berry, INNOVINE, MARS EUPHOROS, VALORAM, PRATIQUE, ISEFOR, QBOL, Q-Detect, TESTA; „Хоризонт 2020“: Проекти EUCLID, EMPHASIS, BLOSTER; http://cordis.europa.eu/projects/home_en.html

икономически риск в краткосрочен план. Отглеждането на царевица или пшеница като монокултура например може да бъде предпочетено по икономически причини. Цената на този краткосрочен подход към управлението на земята обаче крие значителен риск в дългосрочен план, например поради увеличаване на популациите от вредители или плевели в монокултурите. И накрая, монокултурите могат да доведат до загуба на биологично разнообразие, ерозия на почвите и дори опустиняване. Като пример за краткосрочна мярка Румъния е предоставила разрешение за употребата на неоникотиноиди за третиране на семена в засадена с царевица неопределена площ, без да проучи потенциала на ротацията на културите като алтернатива.

В хода на проучвателните посещения в държавите членки през 2017 г. Комисията се натъкна на примери за оценяване на начина на прилагането на принципите на ИУВ. В повечето случаи става дума за самооценки от страна на земеделските стопани, от които е видно, че практиките за ИУВ намират по-широко приложение в сектора на зеленчукопроизводството, оранжерийното растениевъдство и разсадниците, отколкото при културите, отглеждани върху обработваеми земи. Извършват се и проверки за потвърждаване на прилагането на принципите на ИУВ в рамките на доброволни схеми и за целите на частно сертифициране по стандарти за добри практики в земеделието.

В шестте посетени държави членки органите изразиха становище, че някои техники за ИУВ могат да бъдат възприети на по-широка основа, като например ротацията на култури, правилния подбор на семена и посадъчен материал и използването на подходящи техники за обработка. Това становище се потвърждава от проучване в Дания, което показва, че въпреки по-добрата осведоменост относно техниките за ИУВ сред земеделските стопани, повишаването на тяхното прилагане на практика бележи незначителен ръст. Според анализ, извършен в Нидерландия, земеделските стопани като цяло прилагат принципите на ИУВ, но не съумяват да оползотворят пълния потенциал на отделните принципи.

Като препятствие за по-нататъшното развитие на ИУВ държавите членки посочват и ограничената наличност на нехимически пестициди с нисък риск. В няколко национални плана за действие се споменават стимули за регистрацията на нехимически пестициди с нисък риск. Следователно разрешаването и насърчаването на нехимически пестициди с нисък риск е друга важна мярка в подкрепа на ниското равнище на употреба на пестициди при управление на вредителите. В три държави членки⁵¹ беше установен висок дял на нехимическите активни вещества в пестицидите спрямо всички активни вещества в разрешените пестициди (над 10 % през 2015 г.).

3.10. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА РИСКА

С цел измерване на постигнатия напредък в намаляването на рисковете и неблагоприятните въздействия от употребата на пестициди за здравето на човека и околната среда, член 15 от Директивата изисква установяване на хармонизирани показатели за риска. Предвижда се държавите членки да продължат да използват съществуващите национални показатели или да приемат други подходящи показатели по целесъобразност.

Комисията информира държавите членки, че възнамерява да започне дебат за
--

⁵¹ Австрия, Италия и Швеция.

постигането на консенсус относно разработването на хармонизирани показатели за риска, без да заменя допълнителните национални показатели.

До момента Комисията не е установила хармонизирани показатели за целия ЕС. Въпреки че Комисията неотдавна откри някои слабости по отношение на наличието и качеството на статистически данни за пестицидите⁵², голяма част от които понастоящем не могат да бъдат използвани от съображения за поверителност и поради правни ограничения, придобитият опит показва, че измерването на риска е сложна задача, която предвид наличните на равнище ЕС данни не може да бъде изпълнена единствено чрез позоваване на информация за общите продажби на продукти за растителна защита. Причината за това е, че рисковете от пестициди варират в зависимост от редица фактори, и по-специално от съдържащите се в тях активни вещества, но също така от начина на употреба на пестицидите.

При липсата на хармонизирани показатели държавите членки продължават да използват съществуващите показатели за риска, описани в някои от националните планове за действие. Дания например е разработила „Показател за пестициден товар“ — инструмент за изчисляване на потенциалния товар на отделните пестициди на пазара за околната среда и здравето на човека въз основа на токсикологичната класификация на пестицидите.

3.11. ПРОДУКТИ С НИСЪК РИСК

Съгласно член 14 от Директивата държавите членки вземат всички необходими мерки за насърчаване на ниско равнище на употреба на пестициди при управление на вредителите, като дават предимство, когато е възможно, на нехимични методи, за да преминат професионалните потребители на пестициди към практики и продукти измежду наличните за даден причинен от вредители проблем, които представляват най-малък риск за здравето на хората и околната среда.

Комисията предприема мерки за ускорено повишаване на броя на наличните пестициди с нисък риск.

Когато дадено вещество бъде определено като нискорисково, могат да бъдат приложени стимулите, предвидени в Регламент (ЕО) № 1107/2009. Те включват по-дълъг срок на валидност на одобрението — 15 години (вместо стандартния десетгодишен срок), по-дълъг период за защита на данните и ускорена процедура за разрешаването на нискорискови продукти за растителна защита (120 дни вместо една година).

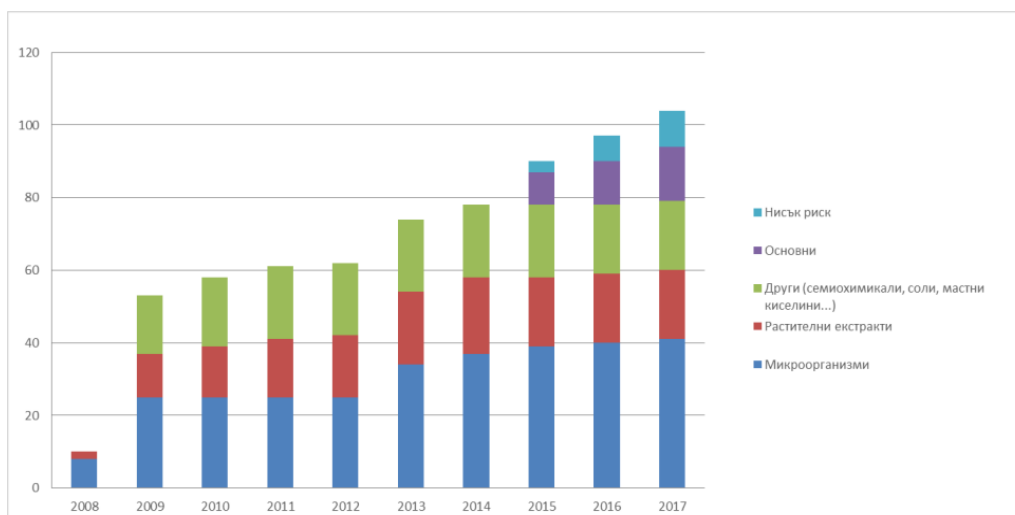
За да увеличи наличието на нискорискови вещества, в рамките на текущата програма за преглед Комисията дава приоритет на оценката на потенциално нискорисковите активни вещества⁵³. С приемането на Регламент (ЕС) 2017/1432 Комисията поясни

⁵² Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно изпълнението на Регламент (ЕО) № 1185/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 г. относно статистиката за пестициди, COM(2017) 109 final.

⁵³ Решение за изпълнение на Комисията от 28 септември 2016 г. за изготвяне на работна програма за оценка на заявленията за подновяване на одобренията на активни вещества, чийто срок на валидност изтича през 2019 г., 2020 г. и 2021 г., в съответствие с Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета, ОВ С 357 от 29.9.2016 г., стр. 9—11.

съществуващите критерии за идентифициране и одобрение на нискорискови вещества⁵⁴. Понастоящем от общо почти 500 вещества само десет са одобрени като нискорискови. Счита се обаче, че от вече одобрените съгласно Директива 91/414/ЕИО вещества вероятно над 70 ще съответстват на новоприетите критерии за нисък риск. През следващите три години ще бъде извършена повторна оценка на тези вещества за подновяване на техните одобрения, което вероятно ще доведе до увеличаване на общия брой на веществата с нисък риск.

Освен критерии, приложими за продукти с нисък риск, Регламент (ЕО) № 1107/2009 включва и конкретни разпоредби относно основните вещества. Такива вещества са например хранителни продукти, които обикновено се използват за цели, различни от растителна защита, например оцет. В голямата си част те са с биологичен/естествен произход и често са традиционно използвани в биологичното земеделие. До момента са одобрени 15 основни вещества, като Комисията и държавите членки работят активно за разширяване на одобрената гама от продукти. Други т.нар. „агенти за биологичен контрол“, като полезни насекоми или нематоди, могат да бъдат използвани като алтернативни техники за борба с вредители, а са извън обхвата на Регламент (ЕО) № 1107/2009.

Фигура 2: Увеличаване на броя на алтернативните вещества, одобрени от ЕС

На последно място Комисията, чрез своите програми за научни изследвания и иновации, продължава да подкрепя широк набор от научноизследователски проекти в областта на защитата на растенията за идентифициране на продукти с нисък риск и техники за биологичен контрол⁵⁵.

⁵⁴ Регламент (ЕС) 2017/1432 на Комисията от 7 август 2017 г. за изменение на Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета относно пускането на пазара на продукти за растителна защита по отношение на критериите за одобрение на активни вещества с нисък риск, ОВ L 205, 8.8.2017 г., стр. 59—62.

⁵⁵ Като примери могат да бъдат посочени следните проекти по Седма рамкова програма:

[AGROCOS](http://cordis.europa.eu/project/rcn/94701_en.html) (http://cordis.europa.eu/project/rcn/94701_en.html),

[PURE](http://cordis.europa.eu/project/rcn/98869_en.html) (http://cordis.europa.eu/project/rcn/98869_en.html),

[CO-FREE](http://cordis.europa.eu/project/rcn/101750_en.html) (http://cordis.europa.eu/project/rcn/101750_en.html),

[BIOCOMES](http://cordis.europa.eu/project/rcn/111189_en.html) (http://cordis.europa.eu/project/rcn/111189_en.html),

[Prolarix](http://cordis.europa.eu/project/rcn/110948_en.html) (http://cordis.europa.eu/project/rcn/110948_en.html).

4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Вече над 20 години в Европейския съюз действа значително по обем и обхват законодателство и се предприемат мерки за осигуряване на безопасната, намаляваща във времето и по-прецизна употреба на пестициди в земеделието. Директивата предлага възможност за значително намаляване на рисковете, произтичащи от употребата на пестициди. Докато обаче държавите членки не осигурят строгото ѝ прилагане, тези подобрения имат ограничено въздействие и със сигурност не са достатъчни за постигането на очакваните от Директивата положителни резултати за околната среда и здравето. Държавите членки могат да използват националните планове за действие с ясни и измерими цели за убеждаване на гражданите в надлежното прилагане на Директивата, а извън това — и за отправяне на новаторски предложения за допълнително намаляване на рисковете от пестициди.

4.1 Национални планове за действие и прилагане на Директивата

Националните планове за действие са средството, чрез което държавите членки определят цели и действия за постигането на целта на Директивата и могат да бъдат разглеждани като значима крачка към постигането на устойчива употреба на пестициди. В момента държавите членки извършват преглед на своите първи планове и пълната картина на изпълнението ще стане известна след приключването на този процес.

Въпреки постигнатия значителен напредък този доклад констатира немаловажни пропуски в много направления на плановете, например по отношение на въздушното пръскане, осведомяването на обществеността, събирането на информация относно случаите на натравяне и мерките за опазване на водната околна среда. Интегрираното управление на вредителите е крайъгълен камък на Директивата, поради което фактът, че държавите членки все още не са определили ясни цели и не са предприели мерки за тяхното изпълнение, включително по отношение на по-широкото използване на техники за управление на земята, като например ротация на културите, е особено тревожно. Необходимо е държавите членки да усъвършенстват своите планове, основно чрез определяне на конкретни и измерими цели и показатели за дългосрочна стратегия за намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди. Тези подобрения следва да бъдат включени в преразгледаните планове за действие, което би позволило на държавите членки да осъществяват постоянен мониторинг на напредъка в изпълнението и при необходимост да коригират своите стратегии.

Комисията е изпратила писма до държавите членки, при които са установени пропуски в плановете или в тяхното изпълнение, за да им напомни за техните задължения и значението на прилагането на Директивата. Въз основа на проучвателните посещения в шест държави членки през 2017 г. Комисията ще продължи да оценява НПД и да наблюдава прилагането на Директивата от държавите членки чрез своите одити, други действия и последващи действия, за да се гарантира изпълнение на целите на Директивата. При необходимост Комисията ще обмисли откриването на процедури за нарушение.

4.2 Дейности на Комисията в подкрепа на държавите членки

В своя доклад до Съвета експертната група по въпросите на устойчивата растителна защита, създадена по време на холандското председателство, представи план за изпълнение за повишаване на наличието на нискорискови продукти за растителна защита и ускоряване на прилагането на интегрираното управление на вредителите в държавите членки⁵⁶. Съветът одобри този план през месец юни 2016 г. Едно от предложените допълнителни действия е Комисията да създаде уеб портал въз основа на съществуващия уебсайт за Директивата, който да съдържа връзки към наличната към момента информация за ИУВ на равнището на ЕС и на държавите членки. Работата в това направление е в напреднал етап. Предстоящият преглед от страна на Комисията на доклада относно поредицата от шест проучвателни посещения във връзка с прилагането на Директивата също ще бъде публикуван на този уебсайт.

Въпреки че като цяло държавите членки разполагат със системи за събиране на информация относно случаи на остро натравяне с пестициди, те трябва да повишат точността на получените данни. Не се използват широко системи за събиране на информация относно случаи на хронично натравяне. Необходимо е държавите членки да разработят и да поддържат функциониращи системи за наблюдение на случаите на натравяне сред професионалните потребители на пестициди като основа за предприемането на подходящи превантивни действия. Комисията ще финализира насоките за наблюдение и проучване на въздействието на пестицидите върху здравето на човека и околната среда до края на 2017 г. и ще потърси съвместно с държавите членки начини за по-нататъшно развитие на тези системи. Комисията ще обмисли и възможността за създаването на системи за събиране на информация относно случаите на предполагаеми отравяния с пестициди съгласно член 24, параграф 4, буква б) от Регламент (ЕС) 2017/625.

След като всички държави членки приведат законодателствата си в съответствие с Директивата и бъдат определени всички пряко приложими задължения на земеделските стопани, Комисията ще разгледа Съвместното изявление на Европейския парламент и на Съвета относно Регламент (ЕС) № 1306/2013⁵⁷, в което Комисията се приканва да включи съответните части на Директивата в системата за кръстосано съответствие. Освен това междувременно Комисията ще подкрепи държавите членки в разработването на методологии за оценка на съответствието с осемте принципа на ИУВ, вземайки предвид разнообразието в сектора на земеделието в ЕС и принципа на субсидиарност.

За да измери постигнатия напредък в намаляването на рисковете и неблагоприятното въздействие на пестицидите върху здравето на човека и околната среда, през втората половина на 2017 г. Комисията ще започне работа с държавите членки за постигането на консенсус относно разработването на хармонизирани стандарти.

⁵⁶ http://www.consilium.europa.eu/register/en/content/out/?&typ=ENTRY&i=ADV&DOC_ID=ST-10041-2016-ADD-1

⁵⁷ Регламент (ЕС) № 1306/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 352/78, (ЕО) № 165/94, (ЕО) № 2799/98, (ЕО) № 814/2000, (ЕО) № 1290/2005 и (ЕО) № 485/2008 на Съвета, ОВ L 347/549 г.; 20.12.2010 г., стр. 59

Комисията също така ще продължи да работи с държавите членки за разпространяването на примери за добри практики в областта на прилагането чрез работни групи и обучения, отдавайки приоритет на програма „По-добро обучение за по-безопасни храни“, за укрепване на капацитета на държавите членки чрез по-добро разбиране и прилагане на принципите за устойчива употреба.

След приемането на преработените национални планове за действие и въз основа на актуалната информация, с която разполага, Комисията ще изготви следващ доклад, който да подпомогне извършването на по-всеобхватна оценка на състоянието на прилагане на Директивата.